

Korsandemat *Lemna trisulca*

Rødlistet art

Korsandemat er knyttet til middels næringsrikt, stillestående ferskvann. Habitatet er utsatt for inngrep: drenering, tørrlegging, gjenfylling, forurensning og for naturlig gjengroing.

Status

Kategori nær truet (NT) i Norsk rødliste for arter 2010.

Utbredelse av korsandemat. Åpne prikker er forekomster som er gått ut, svarte prikker er antatt intakte forekomster.

Kjennetegn

Korsandemat har ikke stengel og blad. Planten består av flate, gjennomskinnelige, tannete, ca. 1 cm lange og 2–3 mm brede, kileformede 'skiver' med langt utdradd spiss. I kanten av skivene dannes små sideskiver som gir planten form av et kors. Skivene har en hårtynn rot på undersiden og tre svake nerver. Flere skiver kan henge sammen i grenete rekker, som også ligner kors.

Utbredelse

Korsandemat har en klart østlig utbredelse i Norge, med langt adskilte utbredelsesområder: ett sørøstlig fra Østfold og nedre Buskerud til Hamar-regionen og Hadeland, ett i Trøndelag på sør- og østsiden av Trondheimsfjorden fra Melhus til Verdal, og ett i Finnmark, der den finnes på vidda i Kautokeino og et par steder i Øst-Finnmark (Tana og Sør-Varanger). Arten går langt nord også i Sverige og Finland. Ellers er den vidt utbredt på verdensbasis (kosmopolitt). I Norge er den fortrinnsvis en lavlandsart. På nedre Østlandet er den flere steder funnet til 320–330 moh; denne høyden når den også i Kautokeino.

Biologi

Korsandemat har som vannplante den eiendommelige egenskapen at den vanligvis verken er festet i bunnen eller flyter på overflaten, men holder seg svevende nede i vannet det meste av sesongen. Lav vannstand og høy vanntemperatur tidlig i sesongen ser ut til å være gunstig for blomstring, men plantene tåler ikke uttørring. Ørsmå blomster dannes i skivenes smaleste del. Under blomstringen ligger plantene gjerne i vannoverflaten. Korsandemat kan også finnes på bunnen, særlig i svært grunt vann der den kan fylle opp fra

bunnen til vannflaten. Korsandemat er flerårig. Om høsten synker skivene til bunns der de overvintrer. Frø og skiver spres med vann, muligens også med fugl.

Korsandemat vokser i vann som er stillestående eller flyter svært langsomt: i avsnørte elveløp (kroksjøer), tjønner og dammer i tilknytning til elvesletter, små skogsdammer, næringsrike bekker og dammer, grøfter og dreneringskanaler i kulturlandskapet. Vannet kan være middels base- og næringsrikt; arten er ikke kalkkrevende. pH mellom 5,7 og 7,0 anses som optimalt. Bunnen er enten finkornet mineralmateriale (silt, leir) eller organisk slam. Korsandemat kan forsvinne dersom vannet blir for næringsrikt. Den utkonkurreres bl.a. av grønnalger. Hvis forholdene ellers ligger til rette for det, kan korsandemat holde stand selv i ganske små vannsamlinger og i vann med store starr, sivaksarter, selsnepe m.fl., forutsatt at den har god tilgang på lys. Den kan ligge innfiltret i basis og rotsystemet til andre vannplanter eller i mosematter på bunnen eller i overflaten. I noen få tilfeller er den angitt fra myr, da formodentlig vannsamlinger ved eller i rikmyr.

Blandingsbestander med korsandemat og andemat *Lemna minor* forekommer. Der andemat danner tette tepper på vannoverflaten, vil den kunne skygge ut korsandemat som ligger under vannoverflaten.

Bestandsstatus

Det er ikke lett å estimere bestandsstørrelser for så små og lite synlige planter, verken lokalt eller nasjonalt. Kjente lokaliteter er svært forskjellige, varierende fra sparsomt forekommende blant moser i sumpvegetasjon til tykke lag i grøfter. En skal ikke se bort fra at bestandene kan variere fra år til år, avhengig av vannstand og -temperatur gjennom vekstsesongene.

Referanser

- Alm, T. & Often, A. 1998. En masseforekomst av korsandemat *Lemna trisulca* i Deatnu/Tana, Finnmark. Blyttia 56: 102–107.
- Fremstad, E. 2004. Sørnypvatnet og korsandmat i Trondheim – ingen av dem er helt forsvunnet. Blyttia 62: 193–196.
- Fægri, K. 1996. *Lemna trisulca*. S. 69–70 i Fægri, K. & Danielsen, A. (red.) Maps of distribution of Norwegian vascular plants. III. The southeastern element. Fagbokforlaget, Bergen.